

Prenumerata miejscowa:

bez odnośnika:
Za rok 8 rsr.
„ 6 miesięcy . . . 4 „
„ 3 miesiące . . . 2 „
„ 1 miesiąc . . . 67 k.
Za odnośnik dopłaca się
5 kop. miesięcznie.

DZIENNIK WARSZAWSKI

Prenumerata zamiejscowa:

z odrytką pocztą:
Na rok 10 rsr.
„ 6 miesięcy . . . 5 „
„ 3 miesiące . . . 2 50 k.
„ 1 miesiąc . . . 84 „

Prenumerata przyjmuje się: w Warszawie, w głównym kantorze Redakcji przy ulicy Miodowej Nr. 487 i w innych jej kantorach miejskich; — w St. Petersburgu, w księgarni A. T. Bazunowa na Newskim Prospekcie w domu Olchinowej; — w Moskwie, w księgarni J. S. Solowiewa.

ROK ÓSMY.

Za ogłoszenia pobiera się: za jeden raz sześć kopiejek od wiersza druku lub jego miejsca, za dwa razy, dziewięć kopiejek, za trzy razy, dwanaście kopiejek. — Za ogłoszenie od 1-go wiersza do 12-stu, liczy się jak za całe dwanaście wierszy. — Oddzielne numery sprzedają się po 5 kopiejek.

WYCHODZI CODZIENNIE, PRÓCZ DNI NIEDZIELNYCH I ŚWIĄTECZNYCH

Kalendarz prawosławny.

W piątek, 23 kwietnia (5 maja), — św. Heorhia i Alexandry.
W sobotę, 24 kwietnia (6 maja), — św. Sawystr. i Elisawiety.
W niedzielę, 25 kwietnia (7 maja), — św. Marka ew.

Słońce wsch. o godz. 4 min. 26; zach. o godz. 7 min. 28.

Sposztrzenia meteorologiczne

dostarczane przez obserwatorium warszawskie.
Dnia 21 Kwietnia (3 Maja) 1871 r.

	Ciepłota powietrza spróbowanego do 0°	Temper. powietrza podług Celsjusza.	Wilgoć %	Kierunek wiatru.
g. 7	752.2	+ 4° 3	89	zachodni.
1	753.0	6° 0	78	zachodni.
9	752.9	4° 6	86	zachodni.

Kalendarz rzymsko-katolicki.

W piątek, 23 kwietnia (5 maja), — św. Piusa V papieża.
W sobotę, 24 kwietnia (6 maja), — św. Jana w oleju.
W niedzielę, 25 kwietnia (7 maja), — św. Domiceli panny.

Wysokość wody na Wiśle stóp 6 cali 0.

SPIS RZECZY.

Dział urzędowy. — Dział wewnętrzny. — Wiadomości zagraniczne. — Dział miejscowy. — Przewodnik.

Przez rozkaz w wydziale ministerstwa spraw wewnętrznych, 17 kwietnia, mianowany został, młodszy cenzor z wyższą placą warszawskiego komitetu cenzury, radca dworu baron Hahn, — starszym cenzorem odeskiego komitetu cenzury zagranicznej; zaliczeni zostali do ministerstwa: spadli z etatu urzędnicy w wydziale komitetu urządzającego w Królestwie Polskiem: rzeczywisti radcowie stanu: Draszusow i Bielozierski; radcowie stanu: Gorlow, Djakonow, Prorwiec i Minonerkow; radcowie kolejni: Barski, Klimenko, Bogajewicz, Licharew, Tucholka, Polewoj, Jakowlew, Smirenkow i Troicki; radcowie dworu: Terech, Kozuchow, Sewastjanow, Ryzkow, Smidowicz i Jazmieniew; asessorowie kolejni: kamerjunker hrabia Berg, Razwolski, Roszczin, Oster, Ghybowski, Chmielew, Rowinski, Kramer i Iwanow; radcy honorowi: Rewialin, Aleksiejew, Iwanow i Apalew; sekretarze kolejni: Ber, Pastuchow, Jazykow, Curikow, Turczewicz, Chodolnyj i Andrejew; sekretarze gubernalni: Slawinski, Wasiljew, Kudrzycki i Marjewski; podporucznik Golobow; rejestratorzy kolejni: Unigowski, Iwanow i Kondratjew; niemający rang: Blahonrawow i Suchozanet (wszyscy 51, od 1 kwietnia 1871 roku).

Zwierzchność uniwersytetu ma zaszczyt podać do wiadomości powszechnej, że czystego dochodu z przedstawienia teatralnego żywych obrazów 11 (23) kwietnia na korzyść niezamożnych studentów Cesarzowskiego warszawskiego uniwersytetu, zebrano tysiąc osiemset sześćdziesiąt trzy ruble. Ogólna cyfra dochodu wynosiła 2,269 rub.; z tej sumy wydano: na najęcie sali, orkiestry, na oświetlenie, na wydatki drukarskie i inne 406 rub. Wynurające podziękowanie publiczności, która i tym razem okazała zwykłe jej spólcucie dla potrzeb uczącej się młodzieży, Zwierzchność uniwersytetu czuje się szczególnie obowiązana do oznajmienia głębokiej wdzięczności pani Jadwidze Łuszczewskiej (Deotymie), która przyjęła na siebie największą część staran co do przedstawienia rzeczonych żywych obrazów, i powzięła nawet samą myśl takowego.

Uniwersytet z przyjemnością oświadcza przy tem, że niezawisłe od wspomnianej sumy, doręczonej mu z rąk p. Łuszczewskiej, otrzymał on, na krótki czas przedtem, bezpośrednio od niej samej, 300 rub. na tenże cel, to jest dla wsparcia biednych studentów.

Wobec powyższego, wzięła na siebie największą część staran co do przedstawienia rzeczonych żywych obrazów, i powzięła nawet samą myśl takowego.

Uniwersytet z przyjemnością oświadcza przy tem, że niezawisłe od wspomnianej sumy, doręczonej mu z rąk p. Łuszczewskiej, otrzymał on, na krótki czas przedtem, bezpośrednio od niej samej, 300 rub. na tenże cel, to jest dla wsparcia biednych studentów.

Dziś zamieszczamy wezwanie do składki na pomnik dla Puszkina, wydane w imieniu komitetu, w tym celu utworzonego. Nie mamy co dodawać do wymownych słów wezwania, lecz pociągamy do powinności stworzyć i w siebie przyjmowanie ofiar, w głębokim przekonaniu, że wszyscy, pojmujący wielkie znaczenie Puszkina dla literatury ruskiej i miejsce jakie zajmuje w szeregu znakomitości całego świata literackiego, odpowiedzą wezwaniu, którego następstwem będzie uwiecznienie materialne pamięci tego, którym przynosi się słuszną Rosję. Ofiary, w miarę ich składania, będą przysyłane komitetowi, a nazwiska ofiarodawców i sumy składek — ogłaszane w naszej gazecie.

Na 7 grudnia tego roku wyznaczony został w Petersburgu zjazd archeologów ruskich, z powodu dwudziestoletniej rocznicy założenia Cesarzowskiego towarzystwa archeologicznego; na tydzień przed zjazdem rozpoczęła się czynności rada zjazdu. Przygotowaniami do zjazdu zajmują się pod prezydencją akademika Weljaminowa-Zernowa, osobny komitet złożony z osób znanych na polu naukowym ruskim (Srezniewski, Łamanski, Byczkow, Kalaczew, Kostomarow, Kojalowiec). Zjazd dzieli się na sześć oddziałów: 1) stażysty pierwotnych, 2) pomników ruskich i słowiańskich w przedmiocie sztuk i kunsztów, 3) pomników ruskich i słowiańskich co do języka i piśmiennictwa, 4) pomników ruskich i słowiańskich dziejowych, 5) starożytności wschodnich, i 6) starożytności klasycznych, bizantyjskich i zachodnio-europejskich. Zresztą zjazdowi służy prawo powiększenia liczby oddziałów. W programie zjazdu między innemi powiedziano, że rozprawy i dyskusje mają być prowadzone w języku ruskim, a tylko dla cudzoziemców nieumiejących po rusku, zrobiony jest wyjątek.

Pożyteczność szkół niedzielnych w Rosji uznawana była jeszcze w wieku zeszłym. Gazeta djecejska smoleńska, na zasadzie akt 1780 roku znajdujących się w archiwum konsystorza smoleńskiego, donosi, że w czasie przejazdu przez m. Wiazmę, generał-gubernator smoleński i orłowski, książę Mikołaj Repnin egzaminował uczniów szkoły miejskiej sierot z nauki religii, a gdy postępy uczniów okazały się zadawalniające, książę polecił głowie miasta, kupcowi Wawrzynowi Hajdukowowi, postarać się o powiększenie liczby uczniów; pomimo atoli wszelkich usiłowań Hajdukowa, przy ówczesowem nieusposobieniu do zatrudnienia szkolnych, nie znalazło się dzieci mających rodziców chcących wejść do szkoły. Późem (25 lipca) udał się on do ówczesnego biskupa smoleńskiego i dorogobużskiego Parfeniusza z prośbą o pozwolenie nauczycielowi szkoły sierot w m. Wiazmie, diakonowi cerkwi mikołajewskiej Filipowi Rużencowowi, aby przyprowadził dzieci w dni niedzielne do cerkwi parafjalnej, i tam po ukończeniu nabożeństwa, aby dzieci te czytały „dla pożytku publicznego i zbudowania ogólnego, jak wyrażono w tej prośbie, z uszanowaniem przed ludem reguły wiary i objaśnienia dziesięciorgo przykazań Boskich”, jakich się nauczyli w ciągu zeszłego tygodnia, aby przez postępy uczniów w naukach zachęcić obywateli m. Wiazmy, szczególnie kupców i mieszczan, do oddawania swych dzieci do pomienionej szkoły, „dla umocnienia ich w prawidła moralności chrześcijańskiej”. Biskup (7 lipca) wydał polecenie do władzy duchownej tego miasta, aby po zniesieniu się z władzą miejską, obrano cerkiew i wyznaczono dzień niedzielny dla rozpoczęcia tych zatrudnień. Władza duchowna obrała dla zatrudnienia niedzielnych cerkiew pod wezwaniem św. Mikołaja cudotwórcy, a 14 lipca, w obec zgromadzenia ludu i w przytomności władzy miejskiej, otwarte zostały te zatrudnienia. Jakże zresztą były dalsze losy tej szkoły, nie posiadamy żadnych wiadomości.

St. Pet. Wied., piszą, że na posiedzeniu komitetu piśmienności 13 kwietnia odczytana była między innemi odezwa opieki cerkwi ułgowskiej, w powiecie waldajskim gubernji nowogrodzkiej, w której opieka, oceniając ważność okazanej ze strony komitetu pomocy szkole opieki przez udzielenie jej książek, żywem wyrazem dziękuję komitetowi i komunikuje mu następujące wiadomości dotyczące tej szkoły: ogólna liczba chłopców i dziewcząt, pragnących uczęszczać do szkoły wynosiła przy zapisie przeszło 50 osób, z których przeszło 35 ciągle uczęszczało do szkoły, pomimo odległości, mocnych mrozów, szczególnie dotkliwych w braku ciepłego odzienia i obuwia, i pomimo innych nieprzyjnych okoliczności w jakich znajdują się pragnące oświaty dzieci pośród nieoświeconych chłopów. Niepodobna, jak wyrażają się w odezwie swojej członkowie opieki, bez politowania widzieć, jak niektóre dzieci, przychodzące do szkoły na tydzień, żywią się tylko suchym chlebem i zdają się zadowolone; a niektóre, na żądanie rodziców, odchodzą na noc do domu dla młocenia zboża i po takiej ciężkiej pracy, nieodpoczywając, udają się znowu do szkoły.

Zgromadzenie ludu przy przeniesieniu popiołów patriarchy Grzegorza w Odesie, było tak liczne, podług doniesienia Odeskiego Wiestnika, że podobnego nie pamiętają. Zwłoki patriarchy niesione były w trumnie obitej złotogłównem i osłonięj kapą biskupią; na przodzie niesione było wieko trumny, obite akasitem karmazynowym. Niezliczony szereg duchowieństwa, wyższe władze wojskowe i cywilne, z głównym naczelnikiem kraju na czele, reprezentanci miasta i wojsko składały procesję, która ciągnęła się prawie na wprost długości. Przed ustawieniem trumny na parostatk powiedział cztery mowy, z których jedną miał pełniający obowiązki prezydenta miasta Odesy, p. Palauzow. Wieczorem parostatek „Byzancjum” opuścił przystań.

Smoleńskie towarzystwo gospodarstwa wiejskiego, będące pod protekcją Jego Cesarzowskiej Wysokości Wielkiego Księcia Mikołaja Mikołajewicza Starszego, wyjednalo pozwolenie ministerstwa dóbr rządowych na urządzenie konkursu rolników i wystawy narzędzi rolniczych, z oddaniem do dyspozycji towarzystwa 2-ch srebrnych i 2-ch brązowych medali na ten przedmiot. Konkurs rolników i wystawa narzędzi poprawnych rolniczych przeznaczone zostały na 8 maja, w czasie jarmarku w Smoleńsku na Wniebowstąpienie.

Departament telegraficzny ogłasza, że w skutku zawiadomienia, otrzymanego od kompanji, która przyjęła na siebie urządzenie linii podwodnych telegraficznych, od obwodu nadmorskiego do portów Chim i Japonji, zapuszczenie pierwszej linii pomiędzy Szanhai i Hong-Kong, wstrzymane przez północno-wschodni murek czyli wichur, pomyślnie ukończone zostało 17-go marca. Korespondencje za pośrednictwem tej linii, otwarto 6-go kwietnia.

W Kronszt. Wiestniku zamieszczone zostały następujące wiadomości o otwartej w Kronsztadzie, w początku roku zeszłego, prywatnej fabryce parostatków p. Bri-

niowa: „Obecnie fabryka ta jest w pełnym biegu i pracuje w niej już do stu robotników. Dnia 11 kwietnia odbywało się założenie wielkiego statku żelaznego, zamówionego przez ministerstwo wojny dla zakładu technicznego galwanicznego. Statek ten przeznaczony być ma dla zakładania min podwodnych, i z tego powodu dokonane zostaną na nim odpowiednio do tego celu przysposobienia i urządzenia. Mimo niedawnego jeszcze istnienia fabryki p. Briniowa, buduje się w niej już trzeci statek. Dotychczas zbudowane były dwa parostatki: jeden dla zarządu inżynierskiego o sile 12 koni, a drugi na zamówienie prywatne dla Syberji, na rzekę Leng, o sile 40 koni.

O wznowieniu składek na pomnik Puszkina (od Najwyższej zatwierdzonej, oddzielnej komitetu).

W roku 1860 otwarte zostały z Najwyższego zezwolenia, wszędzie w Rosji składki na wzniesienie pomnika Puszkina. Dostarczyły one sumę jakkolwiek dość znaczną, jednak niedostateczną na wzniesienie pomnika w tym rozmiarach, jak pragnęły należało.

Tymczasem, już od lat kilku ofiary ustały. Wyniknęło to, naturalnie, nie z zubożenia społeczeństwa ku pamięci najpopularniejszego z poetów ruskich, a raczej z braku rozporządzeń w porze właściwej dla rozszerzenia i podtrzymania składek.

Ponieważ myśl pierwotna co do pomnika powstała z okoliczności 50-letniego jubileuszu założenia liceum carskośielskiego, a składki wywołane zostały głównie staraniem byłych wychowawców takowego, przeto na nich także i teraz ciążył moralny obowiązek wznowienia ich, aby wniesione już ofiary mogły być użyte podług przeznaczenia, a zamierzone przedsięwzięcie nie runęło ostatecznie. Poczuwając się do tego obowiązku, w sprawie interesu powszechnego, kilku byłych wychowawców liceum carskośielskiego, upoważnionych w tym celu przez swych towarzyszy, przysięgło na siebie dalsze prowadzenie dzieła i, z Najwyższego zezwolenia, utworzyło komitet, przy uczestnictwie niektórych kolegów Puszkina z grona pierwszych kończących kurs w liceum. Najjaśniejszemu Panu spodobało się rozporządzić, aby pomnik postawiony był nie w Carskim Siole, jak poprzednio było naznaczone, lecz w Moskwie, miejscu urodzenia Puszkina, gdzie pomnik ów otrzymałby znaczenie zupełnie narodowe, i gdzie podług wyrażenia samego poety: „do niego nie zarosnie ścieżka narodowa.” W osobie Puszkina pisarz ruski poraz pierwszy zaszczytnie zostanie pomnikiem w dawnej naszej stolicy, do której, jako syn kochający, śpiewak Oniegina, przemawiał:

„Jak często w rozstania żalobie
I w doli tułaczęj rękę,
Moskwo! Jam dumam o tobie!
Moskwo! Oh! Ileż w tym dźwięku
Do serca ruskiego spływał
I... ileż się w niem odzywał

Co się tedy wyboru w Moskwie samego miejsca, gdzie pomnik ma być postawiony, to niezawisłe od względów, jakie weźmie na uwagę komitet, pragnący wypadło, aby kwestja ta poddana była jawnemu rozstrząsaniu w naszej prasie.

W sprawie niniejszej, nie ma, zdaje się, potrzeby, wynajdywać dowody dla zwabienia ofiarodawców. Znaczenie Puszkina tak jest uznane przez wszystkich, prawa jego co do pomnika tak niewątpliwe, że do tego cośmy powiedzieli nie ma nic do dodania. Niech tylko każdy, mający spólcucie dla wielkiego poety, przyniesie swój szlag ofiary; jakkolwiek ofiara ta sama przez się mogłaby być drobna, zyska ona swą wartość w sumie ofiar, a fundusze dla urzeczywistnienia, w sposób godny, życzenia ogólnego, mogą być zebrane w krótkim czasie.

W skutku zaproszenia komitetu, redakcja następujących pism periodycznych obowiązkowo objawiły gotowość do otwarcia, w swych głównych kantonach, składki na pomnik Puszkina.

W St. Petersburgu: „St. Petersburgskija Wiedomosti”, „Golos”, „Wiestnik Europy”, „Russkaja Starina”.

W Moskwie: „Moskiewskie Wiedomosti”, „Sowremennijaja Izwiestija”, „Russkij Archiv” (przy bibliotece Czertkowskiej), „Russkaja Letopis”.

Oprócz tego przyjmowanie składek otwierają u siebie księgarnie:

W St. Petersburgu: A. T. Bazunowa, J. J. Głazurowa, D. E. Kozanczykowa i J. A. Isakowa.

W Moskwie: A. J. Głazurowa.

Jeśli składki otwarte będą jeszcze i w innych miejscach, to o nich ogłosimy oddzielnie.

Miasto gub. Kielce ciągle wzrasta i przyozdabia się. W ostatnich latach przybyło kilka nowych ulic i ma się jeszcze pobudować dużo nowych domów, a materiały ciągle zgromadzają. Co jednak zadziwia najwięcej, to, że pomimo przybywania domów, ceny mieszkań wcale się nie obniżają, lecz dziś już dochodzą do bajecznej wysokości. W porównaniu z Warszawą ceny te są ogromnie wygórowane. Za mały pokój trzeba tam płacić rocznie co najmniej 45 rsr., większe lokale stosunkowo jeszcze droższe. (Gaz. Hand.)

Cena koni codziennie się powiększa; na jarmarku

w Turobinie w Lubelskiem, nawet fornalskie konie niezmiernie drogo płacono. Konie wierzchowe mniej były jak robocze poszukiwane — ale i na te znajdowali się amatorzy, którzy za dobrego konia po rsr. 300 i więcej płaćli. Bydło a szczególnie trzoda chlewna w stosunku do cen przeszłorocznych, bardzo staniała; zakupy trzody chlewniej do Prus prawie ustały, na jarmarkach po małych miasteczkach mało gdzie zgonników zobaczyć można, a ci co są, targują się i dają nadzwyczaj niskie ceny. (Kur. Warsz.)

Kronika nadzwyczajnych wypadków zaszłych w drugiej połowie lutego r. b., w 10-ciu guberniach kraju tutejszego.

Szczególne wypadki śmierci i morderstwa. W dniu 12 (24) lutego, w mieście Gąbinie, podrzucono na podwórzu należące do Katarzyny Janiszewskiej, nowonarodzone dziecko, któremu wieprz odgryzł obie ręce i nogę, skutkiem czego dziecko w tymże dniu umarło. — W dniu 13 (25) lutego, na osadzie Krzypce, w powiecie częstochowskim, starozakonna Krajda Wilinger powoliła troje dzieci płci żeńskiej, pozostających przy życiu. — W dniu 16 lutego, we wsi Straszewie, gminie Kłodawa, w powiecie kolskim, niewykryci dotąd zbrojcy zamordowali Piotra Grzybowskiego stróża, przeznaczonego do strzeżenia spichlerza ze zbożem w dobach do dziedzica Niesiołowskiego należących, zapewne powodowani chęcią rabunku. — W dniu 23 lutego (7 marca) o godzinie 3 po południu, urzędnik biura powiatowego w Ostrołęce, Wojciecki, donosił strażą ziemską o rozwiązaniu Anny Bukarewicz służącej i o ukryciu przez nią płodu. Skutkiem czego po dopełnieniu roszczeń w pokoju przez Bukarewicz zajmowanym, znaleziono pod łóżkiem tejże dziecko nie żywe. Bukarewicz przysłała się zaraz dobrowolnie do winy i właściwemu sądowi po ukaranie oddaną została. — W dniu 18 lutego (2 marca), we wsi Macewiczach w powiecie sejneńskim, Rozalja Szymkajtys wspólnie z dziećmi swemi, synem Adamem i córką Łucją w czasie kłótni zamordowali męża i ojca swego Antoniego 78 lat wieku liczącego, który skutkiem silnego pobicia tejże samej nocy życie zakończył. — W powiecie włocławskim, podczas wylewu rzeki Warty, włóścianie wsi Czechonochowa doznali znacznych strat; nadto w rozmaitych miejscowościach, uszkodzone lub pozostawione zostały mosty i drogi bite. Straty w przybliżeniu oszacowano na rs. 5,000. — W nocy na 15 (27) lutego, skutkiem przyboru wody na Wiśle dwie wieś nadbrzeżne w powiecie janowskim i dwiętnaście wsi w powiecie nowoleksandrowskim, zupełnie zalane zostały. Przyczyną tego zalewu stały się dwa zatory, z powodu których woda wyniosła się na dwa sążnie nad stan zwykły, prądem swoim porzywała groble i wyspane wały ochronne. W celu natychmiastowej możliwości przyjęcia w pomoc cierpiącym, przedsięwzięto wszelkie możliwe środki; zarządzone zbieranie w powiatach wsparcia tak w gotówce jakoteż w zbożu, które natychmiast do miejsc dotkniętych powodzą odesłane zostały. Nadto w Lublinie z urządzonego w tym celu widowiska scenicznego zebrano rs. 454, a z szczerobliwego zasiłku J.W. hrabiego Namiestnika w sumiers. 2,000, udzielono wsparcia wszystkim tym, którzy posturali całe swoje mienie. Szczęściem jednakże że w tym wypadku nikt nie posturald życia. Straty w powiecie nowoleksandrowskim poniesione, nie są tak dotkliwe jak w powiecie janowskim, gdzie w przybliżeniu wynoszą do 7,000 rs. W mieście Wyszogrodzie woda wniosła pięć młynów, podmyła dwa domy, grunta zaś w Drwalach, Rakowiu, Podgórzu, Kępie, Liszynie, Rydzynie i Wirginji znajdowały się zupełnie pod wodą. W mieście powiatowym Sierpcu, nad rzeką Sierpiecią, również grunta na rozległej przestrzeni były zalane i woda uszkodziła wiele budynków, zwłaszcza nad brzegami rzeki znajdujących się. Straty obliczone w przybliżeniu wynoszą rs. 1,300. Mieszkańcom wsi Kępy, grunta której zupełnie były zatopione, oraz przyległych gubernij warszawskiej, mianowicie: Prochale, Głuska i Małej Wsi, podana była natychmiastowa pomoc przez obywateli miasta Zakrocymia, dokąd prawie wszyscy na czołach przewiezieni zostali. Przeszło 300 osób utraciło całe swoje mienie, i znajdują się w najsmutniejszym stanie. Celem zmniejszenia niedoli dla tych nieszczęśliwych w gubernji płockiej, dozwolono zbierać dobrowolne ofiary.

W ogóle w drugiej połowie lutego r. b., nadzwyczajnych wypadków śmierci było 80; z tej liczby zmarło na apopleksję 13, z nadmiernego użycia wódki 3, z rozmaitych obrażeń ciała 13, od poparzenia się 11, zagorzało 2, zmarł 1, utonął 9, z pobicia 1, zarznął się 1, powiesiło się 6; zwłok ludzkich znaleziono 16; dzieciobójstwo wykryto 1.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Warszawa, dnia 22 kwietnia (4 maja).

Dawno przepowiedziany przez nas upadek generała Cluseret, nakoniec urzeczywistnił się: aresztowano go i wtrącono do więzienia za jego niedbal-

stwo i zaniechanie. Okazuje się, iż więcej zajmował się on układaniem buletynów o fantazyjnych zwycięstwach, niż losom powierzonych mu wojsk. Po wstąpieniu, pod jego zarządem tyż cierpieł z powodu złego pożywienia, co i z powodu wszelkiego rodzaju innych fizycznych niedostatków. Widać złoże czasu już minęły i nie ma należytej równości pomiędzy obywatelami p. Cluseret bardzo dogodnie mieścił się w pałacu ministerstwa wojny, podczas kiedy bracia cierpieli głód i marzli na walach miejskich, pocieszając się jedynie perspektywą rajy ziemskiego, który nastanie po ostatecznym utrwaleniu gminy. Ale jeżeli w Paryżu niektórzy podwładni oddają się jeszcze marzeniom o zwycięstwie nad nieprzyjacielem (sic!), to przewodcy i mistrzowie sztuki rewolucyjnej wcale już chyba nie unoszą się niedającymi się urzeczywistnić nadziejami. Powiadają, że pewna liczba balonów przyspasia się dla nich i w danej chwili znikną oni, pozostawiając za sobą kupy gruzów i kałuże krwi. Wiadomo do czego zdolni są ludzie w ostatniej chwili, ale jest powód do mniemania, że w istocie spełnią to, czem oddawna grozili: wysadzą w powietrze część Paryża, pod którą zaprowadzone są miny podziemne; maszyny elektryczne do zapalenia ich, znajdują się, jak powiadają, na wzgórzach Montmartre. W taki sposób może zakończyć się ten dramat i o tem publicznie mówią ludzie roszczący sobie prawo do odrodzenia społeczeństwa. Nie należy zresztą zapominać, że w powstaniu ważną rolę odgrywa żywioł zagraniczny, który będąc obojętny na pomniki Paryża, bez namysłu zdecyduje się na nędzną zemstę.

Może Paryż uniknie jeszcze groźnych mu okropności, ale może tylko w takim wypadku, jeżeli opozycja w szeregach powstańców otrzyma ogólniejszy charakter, a niestety, nie posiadamy w tym względzie dostatecznych danych, żeby sądzić na pewno. W ogóle, jeżeli zajdzie coś takiego, to nie będziemy się dziwić, bo spełnionych już wypadkach, wszystko jest możliwe.

Układy pokojowe w Brukseli nie posuwają się naprzód. Książę Bismarck składa winę na Francję za tę zwłokę, kiedy dzienniki angielskie obwiniają o to pruskiego pełnomocnika p. von Balan. Teraz mówią o przeniesieniu posiedzeń konferencji z Brukseli do Berlina. W każdym razie układy mogą zaciągnąć się na długo, jeżeli Francja rzeczywiście chce zapropinować, jak o tem donoszą, następujące warunki wypłaty pięciu miliardów:

Francja płaci gotówką w przeciągu trzech lat, w równych częściach i poczynając od 1-go lipca 1871 r. rocznie sumę 333,333,333 fr., zatem jeden miliard.

2) Dnia 1-go lipca 1871 r. oddaje ona Niemcom 50 czasowych świadectw (po 20 milionów każde) renty pięcioprocentowej, przedstawiających razem kapitał jednego miliarda. Świadectwa te w danym terminie powinny być wymienione na bilety, które w zwykłym kształcie mogą być przedmiotem handlu księgarskiego.

3) Francja oddaje cesarstwu niemieckiemu w umówionym terminie po ratyfikacji traktatu sto pięćdziesiąt czasowych świadectw, dających każde 1 milion renty (t. j. każde świadectwo na 20 milionów fr.) Świadectwa te będą wymienione na ostateczne bilety, które mogą okazać się na giełdzie nie wcześniejsze jak 1 listopada 1874 r.

4) W końcu, jako w skutku zapłacenia długu, zajęcie przez wojska niemieckie terytorium francuskiego ustaje 1 lipca 1871 r.

Taka ma być nby osnowa propozycji francuskiej, bardzo dowcipnej niezawodnie, ale nie mającej żadnych szans powodzenia. W istocie wypłata tylko jednego miliarda w gotówkę, a pozostałych czterech papierami, ulegającymi wszelkim ewentualnościom kursowym zmian, mogącymi przy pewnych okolicznościach utracić całkiem swą wartość — kombinacja taka zbyt jest niedogodną dla Prus, które, dla tego, niezawodnie jej nie przyjmą.

Pomiędzy Portą a Egiptem, widocznie gotuje się starcie. Rzecz chodzi o to, że wicekról, będąc przesławczony o ważnym znaczeniu, jakie nabył brzeg zachodni morza Czerwonego z otwarciem kanału sueskiego, pragnie zbudować forty na trzech punktach tego wybrzeża. W Konstantynopolu, gdzie w ogóle nie ufają wicekrólowi i w powstaniach plemion arabskich upatrują związek z koczowniczymi egipskimi, powstano przeciwko temu zamiarowi; zaszła bardzo szorstka wymiana myśli, w skutku czego w tych dniach sułtan wysłał do Kairu Nowera-paszę z firmanem, w którym wicekrólowi formalnie zabrania się zbudowanie fortów.

W Konstantynopolu mniemają, że wicekról, ze względu na bliskość tureckiej armii okupacyjnej w Arabii, i na ten raz ustąpi, chociaż na budowę fortów już zostały zawarte kontrakty.

Francja.

* Naczelnik władzy wykonawczej przesłał władzom departamentalnym następującą depeszę: Wersal d. 26 kwietnia o godzinie 2 m. 50 z północy. Stanowcze działania rozpoczęto. Wczoraj, trzy wielkie linie baterji otworzyły ogień na forty Vanvres i Issy; linja prawa mająca za zadanie ostrzeliwać jednocześnie obadwa te forty, poniosła cokolwiek strat w ranionych, lecz nie przestała strzelać wcale. Linja środkowa, posiadająca 17 dział silnego kalibru, nie miała wcale rannych, ani też żadne z jej dział nie zostało zdemontowane, pomimo że linja ta ostrzeliwała fort Issy z nieślachną gwałtownością. Od południa ogień jej zyskał już wielką nad artylerią fortu przewagę, która też około godziny 5-iej, prawie już całkiem unikała. Wreszcie z lewej strony, kanonada była słabsza niż z dwóch poprzednich; głównie działała linja środkowa i zdaje się że fort Issy wkrótce zostanie zniszczony. Obecnie więc toczy się tylko walka artylerji, o której rezultacie niewątpliwym, nieomieszkam posłać dokładnych wiadomości, Tiers.

* W korespondencji z Paryża do *Independance belge* pod dnem 26 kwietnia czytamy: Nie powróce już do szczegółowego opisu klęsk i zniszczenia jakie dokonało w okolicy Paryża, mianowicie w Neuilly i w Roule. Wszystkie dzienniki podają te szczegóły w

obfitości — lecz dwa fakty wyróżniają się z pomiędzy powodów wypadków i na szczególną zasługują uwagę. Pierwszy, potwierdzony przez organa komuny, jest, że federaliści skończyli z przerwą w bitwie fortyfikując swoje barykady i naprawiając szkody zrządzone w ich walce; drugi fakt świadczy, że pokuszenia odosobnienia, przedsięwzięte przez federalistów w celu przeciwności na stronę komuny żołnierzy wersalskich, zostały energicznie i z oburzeniem odepchnięte nawet przez prostych szeregowców którzy pozwolili zbliżyć się ku sobie gwardzistom narodowym po to tylko, ażeby ich zaarrestować. Trzeba by już raz przeciwko komunie zaprzestać rozrzucać fałszywie wieści o mniemanych żołnierzach wersalskich pragnących się przyłączyć do rewolucji. Jakis czerwony afisz, widąc dziś rozlepiony po całym mieście; pochodzi on od dawnego reprezentanta, a dziś członka komuny, obywatela Beslay, który uporczywie wciąż wierzy że pan Thiers jest monarchistą, pomimo że wszyscy ludzie rozsądni zgadzają się na to że p. Thiers jest obecnie jedynym człowiekiem, który może skutecznie miarkować i kojarzyć z sobą tak wprost sobie przeciwne żywioły. Pan Beslay żąda od p. Thiersa aby się podał do dymisji. Zdaniem naszym to afiszowe wezwanie omyliło się w adresie; należało je posłać raczej panu Dufaure, którego okólnik wzburzył tu i słusznie, bardzo całą opinię publiczną. Nie trzeba aby się ludzono w Wersalu — jeżeli rząd po odniesieniu zwycięstwa, będzie trwał w uporze przyniesienia tu z sobą takich zamysłów, to toż samo poczucie publiczne, które izolowało i potępiało komunę, spadnie tak samo na ministerjum, które by tak mało miało pojęcia o potrzebie położenia. Przecież wam też na zakończenie listu, jeden szczegół komizny, jeżeli tylko cośkolwiek bądź zdola być komiznym wśród takich czasów. Oto, zeszłej niedzieli na widowsku teatralnym, na benefit w Porte-Saint-Martin, reżyser, niejaki p. Valnay, chcąc zawiadomić publiczność o jakimś zdarzeniu, zaczął w ten sposób. Panie i obywateli! (Tu powstał ogromny hałas w sali). „Obywateli, nie zaś panie” wołano. P. Valnay przeprosił za błąd i zaczął dalej mówić: „Panna Reynold (znowu krzyki). Obywatka Reynold! Reżyser znowu przeprosił mówić: „Obywatka Reynold” artystka teatru w Palais-Royal... (Nie ma już Palais-Royal! powstały znowu wrzaski). Widocznie p. Valnay powinien stracić nadzieję, żeby mógł stać się aż takim demokratą jakiego wymaga publiczność jego teatru. Istnieje tu teraz taka masa plakatów rozrzuconych przez komunę a dotyczących nierzadkich przedmiotów, że byłoby niepodobniem zdrać wam z nich sprawę tutaj; notuję przeto jeden tylko ważniejszy, w którym ministerstwo wypiera się zawczasu działań jakie mogą być prowadzone przez jego urzędników bez urzędowego upoważnienia.

* Korespondent paryżki pisze do *l'Independance belge* z dnia 27 kwietnia: Intrzygi bonapartystowskie powiększają jeszcze przykrość położenia. Upewniano mnie, że do Wersalu wszedł jakiś oddział wykrykujący: „Niech żyje Napoleon IV.” Sławny komisarz policji, p. Marselle, który odznaczył się tak głośno za czasów cesarstwa, stoi obecnie na czele komisji bezpieczeństwa w departamencie Seine et Oise. Panowie bonapartysty mogą sądzić, że nadeszła dla nich chwila sprzyjająca, ponowienia ich intrzyg, co może i w Wersalu wydawać się rzeczywistym naturalnem, lecz niech przyznają także, iż jeżeli dziś komuna, której już nikt nie pragnie w Paryżu (z wyjątkiem pewnej liczby fanatyków i tych którzy nie mają innego sposobu utrzymania się, jak pozostając w jej usługach) jeżeli, mówię, komuna jeszcze do tej chwili istnieje w ratunku, to tylko z powodu niepewności, czy jej upadek nie spowoduje przywrócenia rządu monarchicznego, a nawet może być i bonapartystowskiego. W chwili obecnej nie przypuszczam materialnej możności przywrócenia monarchji. Co do powrotu imperializmu, nie wiem czy ten może mieć jakkolwiek szansę do ustalenia się na gruzach Francji, a nie mam ani powołania ani środków objaśnienia was w tym przedmiocie; lecz co się tyczy wyłącznie Paryża, którego usposobienie znam przewybornie, to upewniam was, że nie znajdziecie w nim, ani jednej duszy, przynajmniej w klasach oświeconych, która by choć na chwilę przypuszczała możliwość powrotu bonapartyzmu. Chyba, że Napoleon III lub rejeńca, osnieliby się panować we Francji z wyłączeniem Paryża, a nawet dodam, i większych miast Francji. Co do faktu, że oddział wojska miał wolać: Niech żyje Napoleon IV, nie możemy przypuszczać, aby to reprezentować miało usposobienia ogólne armji, którą musiano wydać z Paryża, z obawy, aby, nie zbrała się z republikanami; armja ta, podług tego jak upewniamy sami ci którzy wrócili z Niemiec, przejęta jest wcale nie sympatycznymi uczuciami dla sprawy wszystkich klęsk, wszystkich upokorzeń Francji.

* Korespondent paryżki do *Daily News* pod dnem 27 kwietnia pisze: Paryżanie ciągle oczekują ataku ze strony wersalskiej, i ciągle doznają zawodu, i tej nocy zamiar ten również nastąpił. Atak jednakże staje się istotnie coraz prawdopodobniejszym, gdyż kanonada z dział wersalskich staje się coraz gwałtowniejszą. Bomby padają obecnie na całej przestrzeni zawartej między aleją des Ternes i bulwarem Pereire. Działają się skierowane ku parkowi Monceaux, a mieszkańcy tej dzielnicy czynnie są zajęci przygotowaniem obrony; zakrywają okna materacami i workami napelnionymi ziemią; zapewne jakieś dni kilka i kilka nocy przyjdzie im przepędzić w bardzo krytycznym położeniu, i prawdziwie zadziwiająca jest obojętność, z jaką przyjmują obecny stan rzeczy. Jeden z moich przyjaciół pisze do mnie w tych wyrazach: Zostałem dziś zaproszony przez pewną angielską rodzinę na zabawę w chowane go z bombami. Odkryli oni po długim doświadczeniu, że chociaż odłamy bomb uderzały kilkakrotnie w ich dom i chociaż większa część ich mieszkanka jest bardzo narażona na ogień z Mont-Valerien, jednakże kuchnia ich zastrzeżona trzema czy czterema murami, jest stosunkowo dość bezpieczna. Gra w chowane go z bombami odbywa się w taki sposób: oto, stoisz na balkonie i czekasz wystrzału z Mont-Valerien, wtedy czempredziej wchodzisz do kuchni aby w sam czas skryć się przed bombą. Ta nowa gra jest szczególnie zajmująca, jest to emulacja żywa, wśród której każdy stara się pierwszy wpaść do kuchni — doprawdy że to zabawne! Zauważaliśmy że armaty strzelające w naszym kierunku wydawały odgłosy szczególny, zupełnie odmienny od wszystkich innych. W czasie ogólnej pogadanki, jeden z nas słuchał uważnie huków dział, które nam wyraźniej już zagrażało, a odróżniwszy go, wnet zawołał: „Oto nasz przyjaciel!” Był to sygnał dla zachowania zupełnego milczenia, a w sekundę potem już byliśmy w stanie odróżnić dokładnie świsł bomby, w miarę jej zbliżania się, i wtedy jeszcze pozostawało nam dwie do pięciu sekund, ażeby wpaść do kuchni, poczem, natychmiast po wybuchu, wychodziliśmy znów patrzeć na dym wychodzący z miejsca, w które bomba uderzyła. Taką jest nasza zabawa i wiele innych znajdujcie tu osób, co również lekkoomyślnie i prawie wesoło spoglądają na to bombardowanie. W tej chwili, otrzymując wiadomość odnoszącą się do fortu Issy; udzieli mi ją pewien angielski, który opatrząc rannych, przepędził w forcie noc całą z poniedziałku na wto-

rek. „Bomby, mówi on, wpadają bezustannie do fortu, więcej jak dwudziestu pięciu miałem rannych. Z tem wszystkiem jednak, pisze on, — duch rokoszan wyborczy. Są oni zdecydowani walczyć, i wzmacniają się coraz więcej w tem postanowieniu, lecz z drugiej strony, pomimo wszelkich zabiegów ze strony generałów komuny, pijaństwo bardzo się rozpowszechniło w forpoczach. Lekarze z tego względu są bardzo narażeni na wystrzały pijanych sztydłachów, i niedawno jeden pomocnik lekarski, który towarzyszył memu przyjacielowi dla zabierania rannych, został w ten sposób ugodzony kulą w nogę, ale nie ma środka mogącego zapobiedz takiemu pijaństwu, i chociaż oficjerowie usilnie nad tem pracują, aby odwieść swych ludzi od takiego nalogu, wszystkie ich zabiegi są daremne. Ostatniej nocy, ubawił mnie widok jakiegoś pułkownika który wpadłszy na koniu do składu win, wszystkich tam będących pijaków rozproszył. Co się tyczy ducha gwardji narodowej, to musicie wszystkie pogłoski jakie was o niej dochodzą, uważać jako nową edycję starej historii o kameleonie. Gwardziści narodowi mają tyle barw jak i owe małe ciekawe zwierzątka, i zarówno są zmienne. W tej chwili znajduję tu masę takich co by gotowi głosować za Wersalem, a na początek choćby za ligą pojednawczą. Macie przykład z 8-go bataljonu, który oświadcza się głośno za ligą, nie chce się bić, pragnie szczerze pojednaną i wzywa inne bataljony, aby poszły za jego przykładem, i nie ulega wątpliwości, że one tak, wreszcie zrobią, bo chociaż mężowie komuny głoszą publicznie swą ufność w zwycięstwo, jednak mała jest liczba takich, którzyby rzeczywistą mieli zwycięstwa nadzieję. Wszyscy rozsądni paryżanie uznają walkę za rozpaczliwą, komunę potępiają. Zgromadzenia jej bardzo burzliwe, odbywają się przecież, nie tylko te, o których sprawozdania ogłaszają, ale jeszcze i takie o których całkiem milczą. Co gorsza, że odłamy sprawozdania te codziennie ogłaszane bywają, publiczność mniej się obawia komuny. Przede wszystkim, gdy ogłoszono niespodzianie jakiś dekret, tak że nikt nie wiedział żąd od pochodzi, taki dekret wzbudzał pewną trwożkę. Teraz, skoro każdy widzi jego manipulację, wie gdzie ten dekret smaży, traci on już swój wpływ magiczny i zatrważający. Prawodawcy komuny zwrócili się z najniefortunniejszymi prawodawcami i przypominają nam paradoksy twierdząc: jak mało trzeba mądrości, do umiejętnego rządzenia ludem. Ci nowi prawodawcy, coraz mniej szanowani przez publiczność, czynią sobie wzajemnie najzłożniejsze po dziennikach zarzuty. Jeżeli w czasie takiego jak obecne przesilenie, potrzebna jest nadewszystko, jedność, a członkowie rządu w ciągłych pospórach i obwinaniach się, wtedy bądźmy pewni bliższego końca. W wielu takich razach, które łatwo byłoby mi zacytować, władza pozostaje w rozdwojeniu, ponieważ nikt nie może wyrzec jakie jest prawo i nikt nie słucha. Wężymy przykład dwa mniej ważne wypadki, i tak: zakazano piekarzom piec chleb nocną porą, oni jednak nie zaprzestają zwykłej pracy i mamy co rano chleb świeży; ustanowiono na dziennik *Journal officiel* cenę jednego solida, a sprzedawani bywa codziennie po trzy solidy. Historia zniszczenia sądu wojennego, przedstawia nam punkt ważniejszy. Sąd ów skazał był pierwszych winowajców osadzonych, na karę śmierci, wyrok ten został złagodzony, a teraz ma być zupełnie uchylony. Ostatni sąd wojennego czynności, było: rozwiązanie 105 bataljonu gwardji narodowej, zdegradowanie połowy jego oficerów i skazanie kilku z nich na kary haniebne, że nie chcieli się bić się. W innej ważnej okoliczności, Dombrowski zażądał znacznych posiłków, z jakie kilkadziesiąt tysięcy ludzi, a załedwie stawiło się kilku dziesiątów. Było to bardzo smutne, ale komuna nie mogła się spodziewać czegoś lepszego, bo nie mogła przecież pochwili sobie, że wszyscy gwardziści narodowi położą za nią swe życie. Bataljon 105 na szczególniej zę ze strony komuny zasługiwał pożałowania, jako jedyny bataljon z przedmieścia Saint-Germain, który trzymał stronę komuny. Lecz sprzyjać komunie a bić się na śmierć za nią, to dwie bardzo różne rzeczy i gdyby ludzie komuny byli rozsądniejsi, staraliby się rzecz zaspokoić i nie nalegać więcej. Sąd wojenny przepędził miarę swych niesprawiedliwości, wydając najsurowsze wyroki przeciwko temu bataljonowi, i rozkazawszy rozpuścić jedynie wojsko z przedmieścia Saint-Germain, sprzyjające sprawie komuny. Oburzenie i gniew, wywołane tym wypadkiem, wyrażone są w słowach najzłościwszych. Łatwo pojmiecie, że komuna, pomimo wszystkich dopełnianych ze swej strony rekwizycji, nie tego stoi w finansach. Wydatki jej codziennie wynoszą od siedmiu do ośmiuset tysięcy franków, co stanowi deficyt dzienny 200,000 fr., jaki załedwie trzeba pożyczką, dobrowolną lub przymusową, promessami i bonami, nie mającymi żadnej wartości. Niedługo można postępować taką drogą, i członkowie komuny są tem bardzo strapieni.

* *Ind. belge* przytacza z dziennika *Temps* list następujący: Moulineaux; Hautes-Bruyeres Maisons-Alfort, dnia 27-go kwietnia. Wczorajsza walka była bardzo żywa od strony fortu Vanvres. Fort Issy zarzucono bombami i granatami, został strasznie uszkodzony — była chwila, że nawet wojska wersalskie usiłowały wiać go szturmem — sprawiło to bój zacięty! Cały ten bój rozpoczęty został o negdaj jeszcze, w chwili, gdy mieszkańcy Neuilly korzystali z zawieszenia broni — i trwał ciągle aż do dzisiejszego rana, przerwany jedynie gwałtowną ulewą. Już to zwykłe walka toczy się teraz nieprzerwanie po dniach całych, to w tem, to w owem miejscu: na forpoczach, na rekonesansach, walczą z sobą to małe to większe oddziały, raz na bagnety piers o piers prawie, to znowu na strzały karabinowe — aż wreszcie te drobne utarczki zamieniają się w wielką na całej linji bitwę. Zdaje się, że fort Issy będzie wkrótce wzięty, ponieważ bateria z Chantillon wybiła już w nim wielkie wyłomy; w skutek ciągłego ognia, jaki nań sypano przez trzy dni bez ustanku, fort ten został zupełnie prawie zniszczony, a i drugi fort Montrouge, nie w wiele lepszym znajduje się stanie. Co się tyczy fortu Vanvres, ten musi ulec następnie, gdyż po zdobyciu dwóch pierwszych, zostanie wzięty w krzyżowy z nich ogień. Oprócz tego, przez zdobycie fortu Montrouge, wersalscy panować będą nad drogami wodocięgiem do bramy orleńskiej, a znowu z zdobytego Issy zapadają nad wielkim gościem do Point du Jour i nad całą przestrzenią Neuilly. Będą więc mogli całą masą wejść przez bramę Maillot, — co znowu pozwoli im obsadzić wojskami cały cypel, pomiędzy bastjonem Nr. 85 a 68 — następnie zaś od bastjonu Nr. 67, aż do Nr. 44, ku północy. Hautes-Bruyeres i fort Bicêtre, mogą wprwadzić przeszkadzać wejściu przez bramę orleńską, lecz liczne oddziały wojska rozstawione tam zaraz od początku kroków wojennych, robią im dywersję, popartą zresztą przez baterje wersalskie, które odłoniły obecnie, jakby dla potwierdzenia, że już teraz stanowczo wielki szturm się rozpocznie i nie ustanie w energicznem działaniu, dopóki nie zgniecie zupełnie wojsk paryżskich. Oto co zaszło w Belle-Epine przed frontem barykady w Villejuif. Miało tam miejsce spotkanie pomiędzy oddziałem kawalerji wersalskiej, a 185-ym bataljonem gwardji narodowej na rekonesansie. Otuż, ząłom rekonesansu zostało otoczone przez wojska wersalskie, i wielki z gwardzistów, został ujętych — wtedy cały bataljon, dla uwolnienia ich, rzucił się do walki; jednakże

pomimo uporczywego ataku, musiał nareszcie cofnąć się, nie wywoławszy wszystkich zabranych mu jeńców. To spotkanie dowodzi, że i od strony fortów: Ivry i Charenton, a także i przy reducie Faisanderie, działania wojenne trwają również czynnie, jak od strony wyspy Gennevilliers, gdzie cała, jakby armja, stoi, i że w danym razie pokój narzucony zostanie już przez samo tak potrzebne nagromadzenie sił wojennych wersalskich. Teraz już wojska oblegające działają zawsze wspólnie — nawet ataki wydające się odosobnionymi, mają z sobą związek w ogólnym planie. Ten plan, choć ułożony z góry, zawiśł jednakże w wykonaniu od rozmaitych bieżących okoliczności: od wypadku walk toczących się, od jakości gruntu, od położenia fortów i od względów jakimi się jeszcze rządzią oblegający, ażeby nie wydać Paryża na zupełne zniszczenie. Poprzednia strategia pruska wskazuje, jaką będzie strategia wojsk wersalskich — a rezultat będzie niezawodnie takiż sam — zdaje się nawet, że już on jest bliski. Zdawałoby się z powierzchownej obserwacji, że wojska wersalskie mogłyby prędzej rzecz całą zakończyć — lecz tak się to zdaje tylko. Trzeba się bowiem zastanowić dobrze nad położeniem rzeczy i nad następstwami. Prawda, że marszałek Mac-Mahon, jeżeli zechce, może zająć jeden i dwa forty, a nawet bramę Maillot. Ale chociażby ogień fortu Mont-Valerien potrafił oczyścić drogę, a przemoc sił wersalskich odparła komunistów i wdarła się w obręb Paryża — to i oż na to ten zyskają w Wersalu? Muszą tam baczyć na to, żeby działa z Mont-Valerien nie zniszczyły do reszty miasta, które i tak już częścią w gruzach leży — a przeto narażeni będą na walkę uliczną. Otuż, widocznie jest, że w Wersalu pragną zarówno uniknąć takiej walki, jak i bombardowania miasta. Potrzeba więc koniecznie dopiąć tego, ażeby wojska broniące Paryża, zostały na każdym punkcie tak naciśnięte przez przeważne siły oblegających, iżby widząc niemożność dalszego oporu, dobrowolnie otworzyły bramy stolicy i żeby nastąpiło ogólne rozbrojenie ich, dające początek pokojowi i pojednaniu. Dla tego cały plan kampanji wersalskiej dąży widocznie do ciągłego utrzedzenia przeciwników, do uspokojenia ich na każdym punkcie, do zdobywania, krok za krokiem, wszystkich aproszów w tem półkolu, którem wersalscy otoczyli Paryż i do zaoszczędzenia sobie różnych oddziałów ze stron wszystkich i do uniemożliwienia obrony na całej aż tak obszernej linji atakowanej jednocześnie. Tym tylko jedynie sposobem można będzie zdobyć Paryż, bez toczenia walki ulicznej ani nawet stanowczej bitwy. Fort Issy, wczoraj po pięciogodzinnem ostrzeliwaniu, przedstawiał widok opłakany. Granaty i kartacze zasypując go ustawicznie, sprawiły kurz oślepiający. Baterje wersalskie tym razem całkiem górę wzięły. Z samej ilości strzałów, które zdaleka dobrze policzyć można, patrząc na dymiące po wystrzeleniu działa, łatwo było osądzić, że liczba tych baterji znacznie pomnożona została i że kilka z nich nawet, zbliżyło się bardzo do fortu. Zdaje się, że nawet wkrótce już zbliżenie się wojsk oblegających, zagnali obiedwie strony do karabinowej walki a może i szturm stanowczy spowoduje. Pod Asnières położenie rzeczy nie lepsze i pomimo całego wysilenia gwardzistów broniących tej miejscowości, zmuszeni oni zostaną, niebawem już nawet, do schronienia się za mur opasujący Paryż. Wojska nagromadzone obecnie na płaszczyszczy Gennevilliers i na lewym brzegu Sekwany, oczekują już tylko na chwilę szturm, poprzedzonego walką artylerji, która im wyłomy utworzy. Ze, pomiędzy tym czasu przedziałem, będą miały miejsce jeszcze różne utarczki, to rzecz niewątpliwa, lecz to nie oddala stanowczego wypadku. Tylko działania od strony południowej, mogą i muszą być obecnie prowadzone na obszerniejszą skalę, chociaż tam właśnie wkrótce znacznie im stawać na zawadzie pas neutralny, którego obecność wojsk niemieckich przestąpić bynajmniej nie dozwoli. Działania więc tam muszą być bardzo ogłędne — tem bardziej, że już notowaliśmy, kilka nieprzyjemnych skutków wynikłych ze zbliżenia wojsk, bądź paryżskich, bądź wersalskich, o tego neutralnego pasu.

Korespondent paryżki do *Norda* z dnia 27 kwietnia pisze: Mówiłem wczoraj prawdę donosząc wam, że wzięliśmy teraz w okres walki na serio strasznej; nigdy podczas obleżenia miasta przez niemców, bombardowania nie było tak strasznym jak to którym kierują obecnie kanonierowie francuscy przeciw fortom południowym i niektórym częściom bliższych fortyfikacji. Na próżno organa komuny głoszą, że ona każe raczej w powietrze wysadzić niż poddać forty. Wersalscy oszczędzają im tych trudów, nieznaczając że do szczeru; już i tak fort Issy jest tylko ruiną a i Montrouge nie w lepszym znajduje się stanie. Oblegający ustawili już ogromną baterję przynajmniej o 1000 metrow, od tych fortów i pod ogniem ich dział wnoszą drugą z boku, która weźmie fort, w ogień krzyżowy a zarazem będzie ostrzeliwała mur obwodowy Paryża. Pewne środki ostrożności przedsięwzięte przez Komunę, dowodzą że spodziewa się ona zupełnej blokady a odezwą obywatela Virda, dyrektora wydziału prowinantów, pompatycznie ogłaszającą o odkryciu tak znacznych zapasów żywności, że Paryż może nie lekając się niedostatku, walczyć wśród obleżenia a ludność ochronić się od wszelkich cierpień, czyliż nie przypominam nam o tych pocieszających nowin rozgłaszanych przez rząd obrony narodowej, właśnie w tej chwili, gdy wyczerpany ostatek żywności, zmuszał go do traktowania o kapitulację? Zdaje się że nasi dzieje republikanie, wrzynie potrzebę dają się utaskawiać a nawet przyniłać się potrafią — dowód tego dali w następem zdarzeniu: Generał de Fabrice napisał do komuny z wezwaniem ażeby nieuważała arcybiskupa paryżkiego jako zakładnika; natychmiast odpowiedziano generałowi, że życie monsignora będzie wkładem razie szanowaniem, a nawet Cluseret który jest dziś prawdziwym panem położenia, jako naczelnik komitetu centralnego, napisał jeszcze do siebie, do generała, że, właśnie zażądał uwolnienia prafata i wszystkich aresztowanych księży. Co na to rzeknie dziki Raoul Rigould? Dzienniki demagogiczne rozgłaszają w tej chwili historyjkę pochodzącą jakoby z forpocz, która wzmasyła nieco opinie obecnie bardzo drażliwą i łatwowierną. Zbytek szczegółów zamieszczonych w tem opowiadaniu podaje w wątpliwość jego autentyczność: powiada np. że czterej gwardziści narodowi, ujęci przez strzelców afrykańskich, zostali zamordowani i to przez kapitana. Te różne anegdoty opowiadane dla podburzenia ludności, tak niedorzeczne i przypominające owe wieści takiego rodzaju, rozsiewane w epoce wojny, powtarzają się tak często, że trudno im uwierzyć skoro nie są oparte na dowodach jasnych i oczywistych. Sądę, że owa pogłoska, nie dla tego została w obieg puszczona, ażeby zamaskować fakt zupełnie autentyczny — to jest urzędowe uznanie przez komunę prawa mordowania. (Oto jest tekst dekretu wydanego przez komunę, która już tyle dała dowodów prawdziwego obłąkania a która jednak znajduje jeszcze obrońców! Oto dekret ten udziela przebaczenie jednemu z morderców generała de Brca, który dotąd przeżył na deportacji; brzmni on w tych słowach: „Zważywszy że kościół Brea, założony w Paryżu pod Nr. 76, przy alci włoskiej w trzynastym okręgu, jest ciałą zniewagą dla zwyciężonych patriotów czerwcowych i dla tych którzy polegli w obronie ludu, komuna postanawia: Art. 1. kościół Brea ma być zbiorowiskiem; art. 2. miejsce gdzie stał kościół będzie się nazywało placem czerwcowym; art. 3. municypalność trzynastego okręgu ma obowiązek wykonać obecny wyrok. Oprócz tego komuna oznajmia że

udziela amnestję obywatelowi Noarit, więzionemu przez lat 22 w Cayenne, z powodu zamordowania zdrajcy de Bréa. Gmina rozkazuje go uwolnić jak najprędzej. — Rozkaz powyższy jest pośrednio udzieloną pochwałą morderstwu popełnionemu na generałach: Klemencie Thomas i Lecomete. Na zakończenie przytoczę wam jeszcze dwa już nie tak smutne fakty: Primo: Utrzymują że wolni mularze o których mówiłem wam wczoraj a których liczba dochodziła prawie do 1,000, dziś zaledwie trzystu członków liczą. To wyjaśnia nam powód zwolnienia nagłego loży. Powtóre: Sądzi się zapewne, że członkowie komuny zachowują w swoich ubiorach ścisłą prostotę i skromność, jakie przystojują zbawcom społeczeństwa, mającym tylko po piętnastce franków pensji dziennie? myślicie się bardzo, i aby was z błędu wyprowadzić, podaję tu krótki opis ich uniformy. Członkowie komitetu centralnego noszą szarą czerwona z frendzlą srebrną i ozdobieni są znakami w kształcie trójkąta, zawieszonymi na wstędze czerwonej i czarnej. Członkowie komuny noszą przypiętą u guzika rozetę czerwona na wstędze czerwonej z frendzlą złotą; szarą taką samą jak i członkowie komitetu, lecz ozdobioną złotymi frendzlami.

* *Paryż, 27 kwietnia, wieczorem.* W miarę pewności posuwania się naprzód wojsk regularnych, a tem samem i upadku rokoszanów, w miarę tego rozmowy i plany pojednawcze stają się coraz wyższe. Zasadniczym trzonem czytelników, gdyby tu wyliczać wszystkie władze, zalecające usilnie jeden lub drugi plan postępowania pojednawczego. Jest kilka lig czyli stowarzyszeń specjalnie zajmujących się tem dziełem, jest także i kilka grup ludzi nie składających żadnej ligi, jako też i większa część dzienników, głoszących za pojednaniem. Tylko sama komuna jeszcze głosi swą utnosc w zwycięstwo, chociaż jej sesje, odbywają się wśród coraz większego zamieszania i burzenia, tak, że już osadziła nie możliwym ogłaszanie swych sprawozdań; wiadomo także doskonale, że komitet centralny gorąco pragnie pokoju. Lecz czy pojednanie jest tu możebnem? Można bowiem rozprawić o pojednaniu i pragnąć go mocno, ale wszystkie dotąd projektowane plany, zdają się być niepraktycznymi. Francja jest tak rozdzielona, tyle w niej obecnie rozmaitych stronnictw nienawistnych sobie wzajemnie, że mimowolnie nasuwa się myśl, iż tylko ręka despotyzmu mogłaby nśmierzyć tak różnorodne i tak wzburzone żywioły.

* Korespondent paryżki *Nord'a* z dnia 29 kwietnia o 7 rano: Interesa komuny pogarszają się nagle, dzienniki jej przychylnie a nawet i *le Mot d'ordre* Rocheforta, który dotąd trzymał się niezależnie i mówił o położeniu militarnym, wszystko co tylko w Paryżu bezkarnie mówić można, słowem dzienniki komuny, zaczęły się znacząco jednomyślnie, rozpoczynać te kaczki plotkarskie, jakie przez długi czas specjalnie rozsiewał dziennik *le Cri du Peuple*. Dziennik *le Réveil du Peuple* donosi, że jeden z jego przyjaciół, któremu udało się wyminąć z Wersalu, opowiadał mu, że armia zgromadzenia, jest bliską rozprężenia, po części skutkiem zawisłej panującej między oficerami armii Loary i północnej a oficerami wracającymi z Niemiec; nadewszystko zaś, skutkiem kłesk poniesionych przed fortami. Dziennik *le Cri du Peuple* nie poprzestął na tak małym, dodaje on bowiem nadto, iż widział się z jednym pułkownikiem, który mu mówił, że „pewne depesze z Wersalu“ donoszą, jakoby jakaś część wojska była się tam po ulicach z żandarmami, poczem dodaje: „Jedną jeszcze bitwę podobną do ostatniej będzie ostatecznem zwycięstwem komuny.“ Co do mnie, myślę że jeśli dobry Bóg da jeszcze komunie kilka takich zwycięstw jak czwartkowe i wczorajsze, to wkrótce się jej pozbędziemy. O! jakże ci ludzie, znają dobrze paryżan, łatwowierniejszych od dzieci, ale tylko w tem, co może pochlebiać ich ideom lub przesadom; oni im nie szczeni, jak widziacie, kłaniamy najbezczelniej, gdy tymczasem ich naczelny, zatrudniający laboratorium szkoły górniczej, wyrobem licznych przyrządów gazu do urządzania balonów, które budują w tajemnicy przed tłumem, a które, jak wam już o tem wspominałem, mają daleko od Paryża, unieść głównych przywódców insurekcji. Lecz cóż obchodzi Paryżan te roboty wykonywane nie bez znaczenia, co ich obchodzi gruzi fortu d'Issy, fortu którego upadek odkrył im wolny przystęp z tej strony? — Wczoraj, delegowani komuny przeglądali batalion 21, który opierał się wytrwale przy zatrzymaniu chorągwi trójkolorowej, i nie chciał wystąpić do walki; delegowanym udało się zreorganizować spokojnie ów batalion, i uzupełnić go dość znaczną liczbą złożoną z samych patriotów; tym więc sposobem 21 batalion nawrócił się do komuny i przyjął chorągiew czerwona; to dostateczne na dzień jeden, bo nawet w tym dniu nikt nie zwrócił uwagi na wiadomość dość ważną, to jest, że mieszkańcy Montmartre, mieszkańcy dzielnicy du Moulin, de la Galette i de la Tour Solferino, zostali uprzedzeni, iż baterie ustawione na tych wzgórzach rozpoczną ogień, a przeto widzieli się zmuszeni, opuścić swe mieszkania. Reorganizacja gwardji narodowej postępuje z zapalem, o jakim dzienniki czerwone, donoszą chętnie co rano, nie pomijając dodawać, że obóz rozłożony na polu Marsowem wkrótce liczyć będzie 40 tysięcy ludzi. Gdyby p. Cluseret mógł rozporządzać choć połową tej rezerwy, nie byłoby pewno, na dni dziesięć rozkładał każdego periodu służby czynnej? Wiecie już, że obywatel Dereure został delegowanym do ministerstwa finansów; jeżeli jednak skarb komuny jest ciągle pusty, to bynajmniej nie jest winą tego obywatela bo on jest tylko wieloimnym systemem fiskalnym. Gdy już wszędzie potrosze wyczerpał źródła pożyczek, mniej więcej dobrowolnych, wziął się teraz do ściągania podatków i tak, koleje żelazne mają płacić dwa miliony więcej niż płaciły dawniej do skarbu. Najpiękniejszym wynalazkiem p. Dereure jest wyznaczony przez niego środek do zatrzymania w Paży przyszłych gości obozu na Champs-de-Mars. Postanowił on karę pieniężną od 5 do 50 fr. dziennie na tych wszystkich którzy od dnia 18 kwietnia nie stawili się lub oddali stawić się nie będą na wezwanie komuny. To własne postanowienie, powiększa jeszcze codziennie liczbę emigrantów paryżskich szukających schronienia w Wersalu. Wielkie nieukontentowanie i gniew panują w naszych kółkach patriotycznych, komedia demonstratorów prowincjonalnych, odgrywana w zamiarach pojednawczych ligi republikańskiej, wyszła na jaw; deputacje z Ljonu i Havru nie umiały wyzebrać, zapytano więc ich czego chcą? zjadł przychodzą? I wkrótce przekonano się, że cały ten ruch bardziej zmyślny, niż rzeczywisty, jest tylko wynikiem agitacji rozpoczynającej się za p. Gaubetty, w celu wyzyskania proklamacji Rzeczypospolitej i przekonano się zarazem, że te deputacje i te przedstawienia pochodzą po większej części z komisji municypalnych, w ręku których, rząd obecny nie powinien być zostawiać władzy. Dotąd żądano tylko Rzeczypospolitej, dziś już żądają czegoś więcej, Pan Baradet i jego koledzy, są już wypędzeni przez patriotów Ljonu, którzy utworzyli z siebie komitet wyborczy i rozrzuili proklamację, żądającą dla komuny i dla ludu „nietykalności ich praw“ pomiędzy któremi, ma się rozumieć, zastrzegają sobie prawo rozporządzania siłą zbrojną, stanowią, rozkładania i wybierania podatków. Duch buntowniczy jest jakby już wkończony u nas, widzimy tu i młode dziewczęta nawet biorące udział w rozruchach. Na ulicy Saint Jacques istnieje szkoła, dawniej uczęszczana licznie, utrzymywana

była przez siostry św. Wincentego a Paulo do której wcale się nie mieszali nasi reformatorowie; dziś jednak, już wprost wypędzili właścicielki zakładu, instalując w ich miejscu trzy damy wolno-myszące. Widok dam obcych, przeraził dzieci zdziwione, a gdy pierwsza przełożona przemówiła do nich dość ostro, wszystkie zawołały: Gdzie są siostry! siostry! my chcemy mieć nasze siostry! a skoro przełożona, chciała nowe prawie im perory, nie mogła dokończyć, bo dziewczęta zarzuciły ją gładem książek, kajetów a nawet i kalamarzy, a na ich krzyki przerażenie, zbiegli się sąsiedzi, i skończyło się na tem, że musiano wyprowadzić jedną stronę nową przełożoną szkoły, drugą zaś wyszły dziewczęta. Nazajutrz, matki same poprzyprowadzały dzieci swe do szkoły, zalecając im być posłusznymi względem nowych mistrzyni, lecz zaledwie matki za próg wyszły, gdy znów taka sama, jak dnia poprzedniego rozpoczęła się scena. Słowem, szkoła została pusta; przedtem liczyła ona do 400 uczennic, dziś jest ich zaledwie 50 a najwyżej 60.

* Dziennik *Temps* przytacza następujące uwagi w przedmiocie postanowienia komuny, nakazującego przymusowe zaciąganie zbiegów do batalionów gwardji narodowej. A zatem, podług rozporządzeń i zdania komuny, trzeba koniecznym, biorąc ze stanowiska moralnego, zmusić obywateli do walczenia za idee jakich nie uznają i również koniecznym kazać walczyć przeciwko tym, którzy stają w obronie własnych opinii, a pomiędzy którymi komunisty mogą przecież znaleźć swych braci, krewnych lub przyjaciół! Nie przypuszczamy nawet, aby oś podobnego mogło być ogłoszone publicznie, a jeżeli podpisujący podobny dekret, szukali w nim tylko dziecinnej satysfakcji w podnieceniu oburzenia publicznego, pytamy się ich, co rozumieją przez moralność i jak ją pojmują? Jeżeli przypuszczamy niekiedy jakiś powód uszlachetniający wojnę domową, a tem samem i usprawiedliwiający poniekąd tych, którzy w niej udział biorą, to tylko może nim być: albo namiętność szczerą lub poczucie szlachetne, poświęcenie się plynące z przekonania. Lecz do jakiegoż stopnia poniżenia musi dojść ludność, która, nie dość że znosi w milczeniu rząd nienawistny sobie, lecz musi jeszcze zbrojnie stawać w jego obronie? Sami członkowie komuny muszą uczuwać najwyższą wgardę dla podobnego służalstwa, i to bardzo służnie. Nigdy, upewniamy was, że nigdy, nawet w najpierwszych, najodleglejszych czasach niewolnictwa w starożytności, nie sponiewierano do takiego stopnia ani wolnej woli ani swobody ludzkości. To dzikie prawo brania, nietykalność pomiędzy ochotnikami, żołnierzami do wojny domowej, to prawo ujawniło się już raz poprzednio, w jednym z rozkazów komuny. Protestowaliśmy wtedy przeciwko niemu i nie myśleliśmy, aby podobny rozkaz mógł kiedykolwiek wejść w wykonanie, tem bardziej niepodobnieliśmy się tego od czasu, gdy delegowani komuny ljonskiej przestali energicznie protestować przeciw prawu o poboże przymusowym. Lecz omyliła nas ta nadzieja. Ubolewamy nad tem szczerze, ale nie przez wzgląd na komunę, bo nie jesteśmy stróżami jej honoru i do niej tylko należy nie podpisywać wyroków, które wyrzują piętno hańby na jej pamięci ale ubolewamy nad Paryżem, nad temi mieszkańcami tak inteligentnym, tak sympatycznym, tak szlachetnym i wspólnym, myślnym, ubolewamy że władza utworzona w jego murach i mająca Paryż reprezentować, że władza ta, w imieniu moralności, wydaje postanowienia tchnące najpotworniejszym zamachem na wolę i swobodę obywateli, postanowienia, jakich największy nawet despotą dotąd nie wydawał, ani nawet o wydaniu ich nie pomyślał zapewne.

* Dziennik *L'Officiel* od dwóch już prawie dni donosił nam tylko o umiarkowanym postępowaniu, dziś rząd ratuszowy znowu wraca do gwałtów. Niekonsekwentne prawo poboru przymusowego jest obecnie powierzone do wykonania władzy municypalnej. P. Karol Rigault został mianowany prokuratorem komuny. Takie dekreta jak pobór przymusowy, nie zwiększają sił materialnych komuny, lecz ściągają na nią nieodwołalne potępienie opinii, pod której ciężarem komuna już i dziś upada. Nadeszła tedy chwila, w której pojednanie powinno nastąpić, lub przemocą być narzucone. Mówią że nie ustaje czynność w koncentrowaniu się batalionów przyehylnych porządkowi i spokojności, mająca na celu wprowadzenia pewnego rodzaju zbrojnego pośrednictwa. Pojawił się tutaj dziennik noszący tytuł „La Paix“. Tytuł ten, ma jakieś znaczenie, bo dla czego nie odważyć się wychodzić dotąd żaden dziennik opatrzonej takim tytułem?

* Korespondent wersalski do *Indép. belge* mówi: Zaraz przy rozpoczęciu sesji otrzymało tu list generała Ducrot potwierdzający wiadomość, jaką wczoraj wam udzieliłem: to jest uchylenie się tego generała od wszelkich czynności służby. Uprasza on nawet w liście swoim o ośmiodniowy dla siebie urlop, co widac czyni dla lepszego dowodu ujawnienia swojej nieobecności w rządzie.

* Inny znów korespondent wersalski na dniu 27-m kwietnia donosi: Generał Trochu przygotowuje długą mowę, w której zamierza obszernie wyjaśnić rolę, jaką odgrywał w czasie oblężenia Paryża. Pan Juliusz Favre ma przemawiać w imieniu władzy cywilnej i przedstawić sprawozdanie z czynności rządu obywateli narodowej. Dyrektor poczt, przejął dzienniki bonapartystowskie, przesyłane pod adresem p. Assy, członka komuny.

* Dziennik *Officiel* umieszcza co następuje: Na mocy rozkazu prezydującego w radzie ministrów, naczelnika władzy wykonawczej Rzeczypospolitej francuskiej, wydanego pod datą 22 kwietnia, margrabia de Bouillé został mianowany ambasaderem przy jego królewskiej mości, królu hiszpańskiemu.

* W gazecie *La France* czytamy: P. Bordone, były szef sztabu armji Wogeów, aresztowany został w sobotę na mocy wydanego mandatu i zamknięty w więzieniu w Marsylii.

Anglia.

* Na ostatniem posiedzeniu izby gmin, p. Lowe przedstawił tej izbie budżet. Zdziwiewające wypadki, mówi p. Lowe, które spełniły się w Europie w ostatnim roku, sprawiły różnorodne zmiany, ale nie okazały, jak tego niesłusznie oczekiwano, znacznego wpływu na nasze finanse. Zaledwie zaczęliśmy przychodzić do siebie po tylko co ukończonym okresie finansowych ciężarów, rozpoczęła się wojna; można było spodziewać się, że odrzuci ona nas na powrót do naszych poprzednich pieniężnych kłopotów; ale w rzeczywistości okazało się, że nasze finanse nie przedstawiały nigdy bardziej oczywistych, niż obecnie, dowodów stałości, żywotności i sprężystości. Dochody przewyższyły budżet z 1870 roku o 2,311,000 funtów st.; wydatki zaś przekroczyły budżet tylko o 62,000 funt. ster. Dług publiczny od marca 1868 roku zmniejszył się o 10,000,000 funt. ster. Składając parlamentarny budżet na 1871 rok, p. Lowe uważa nie za zupełnie bezpieczne, przyjąć za podstawę wpływy ostatniego roku. Jeszcze mniej uznaje on za możliwe, aby wydatki mogły się utrzymać w granicach uprzedzonego roku. P. Lowe objaśnił, że powiększenie wydatków wywołane zostaje przez reorganizację armji, floty, przez powiększenie wydatków na wychowanie, spis ludności i t. p. Dla tego ogólne cyfry dochodów i wydatków, proponowanych na następny rok finansowy, są następujące:

Wydatki na 1871/2 rok	72,308,000 funt. st.
Dochody	69,595,000 „
Deficyt	2,713,000 funt. st.

Kiedy p. Lowe wspominał o powiększeniu w budżecie wydatków na armję, w galerji prowadzącej do sali dało się słyszeć szemranie, a kiedy broniąc budżetu, mówił o finansach jako o służbie polityki i utrzymywał, że przez to powiększenie wydatków, daje rządowi możność spełnienia życzeń parlamentu i kraju, natenczas okrzyki: „nie! nie!“ pomieściły się z oklaskami. Na to p. Lowe zaczął gorąco dowodzić, że nawet finansowe podstawy wskazują konieczność zapewnienia bezpieczeństwa. Anglia powinna być o tyle potężna, żeby mieć siłę powieścić wszelkiemu państwu lądowemu, a nawet Prusom uwięzionym zwycięstwami: „ziemia ta jest świętą i żaden nieprzyjaciel nie stąpi na nią“. Nie mówiąc już o różnych innych pobudkach, powiedział dalej p. Lowe, ale i względy czysto finansowe skłaniają do dążenia do podobnej potęgi; zabezpieczeni przez naszą potęgę od okropności wojny, rozpuszczymy nasz kredyt, powiększymy wartość naszej własności i przez to samo dojdziemy do panowania nad drugimi narodami. W celu zebrania zasobów dla pokrycia powiększonych wydatków, p. Lowe rozwijał dalej zasadę, że każda osoba powinna być obłożona podatkiem odpowiednio swej majątkowej możliwości, i że żadne wyjątki nie powinny być dopuszczane, albowiem powiększają one ciężary innych. Wychodząc z tego założenia, p. Lowe nakłada podatek na cały szereg przedmiotów, wolnych dotychczas od opłaty podatków, które według jego obliczenia, mogą przynieść 2,100,000 funtów st. Przedmioty te są: rolnicze konie i wozy — kategoria, która wywołała wielkie szemranie w parlamencie, — fundusze dobroczynne i dywidendy płacone cudzoziemcom.

Ziemie słowiańskie.

* W wychodzącym w Wiedniu gazecie *Zukunft* zamieszczony został artykuł wielce interesujący, pod tytułem: „Solidarność pomiędzy Czechami i Chorwacją“. Podajemy ten artykuł w streszczeniu. Gdy przed niedawnym czasem, prasa wiedeńska niemiecko-centralistyczna rozgłosiła o mniemanej „konferencji słowiańskiej“, z powodu niewielkiego zgromadzenia kilku osobistości pierwszorzędnych w Wiedniu, i usiłowała wzmóc, że jest to czyn nielegalny i kryjący złe zamiary, — zmyslenie to wywołało nadzwyczajne oburzenie, zarówno w Peszcie, jak i w Chorwacji. Przywołując sobie na pamięć poprzednią konferencję południowo-słowiańską w Lublani, mieszkańcy pomienionych dwóch miejscowości upatrywali w zgromadzeniu wyż wspomnianem knowania słowian austriackich, mające na celu jakoby obalenie natchnionych konstytucji przedlitawskich i unicestwienie pojednania austro-węgierskiego! Ze szczególnem oburzeniem odezwali się *Agramer Zing*, która przypuszczając ideę państwową „Czech“ i „królestwa Sławonji“, nie chciała widzieć, jaki może być stosunek Chorwacji do Wiednia, albowiem w znaczeniu politycznem, obie te idee, zdaniem jej, nie mogą mieć żadnego wpływu na położenie Chorwacji. Podstawa dla działalności politycznej tej ostatniej może być „chorwacka“, lecz pod względem spraw wspólnych, z mocy umowy pomiędzy Chorwacją i Węgrami, decydujący powinien być sejm peszteński. „Jeżeli zaś chodzi o separatyzm (powiada dalej organ urzędowy madzarski), to pierwszym warunkiem ruchu południowo-słowiańskiego powinno być zniesienie dualizmu, popieranego nie tylko przez węgrów i Niemców, lecz także przez znaczną liczbę słowian (?) wyszczątkanych pod względem politycznym, w krajach korony węgierskiej. Forma dualistyczna państwa broni i osłania interesy i prawa Chorwacji od kilku już wieków i do chwili obecnej.“ — „Ponieważ mniemana konferencja słowiańska — powiada *Zukunft* — zmyslna została jedynie przez czechyż dziennikarzy tuzinkowych i wywołana została do stopnia doniosłości politycznej w skutek mniemanych takichże polityków nierozsądnych, przeto wszystkie żarty wyż wspomniane upadają same przez się. Lecz ponieważ takowe, pomimo swej bezzasadności, dowodzą jasno, co sferę rządową węgiersko-chorwackie rozumieją pod nazwą „ruchu ogólnego wszystkich słowian austriackich“, chcieli byśmy przeto zwrócić na to szczególną uwagę ministerstwa przedlitawskiego, w chwili właśnie, gdy z obu stron powzięto na serio zamiar usunięcia wielu nieporozumień. Opowiadano nam, że stronnictwo mające przewagę, postawiło niedawno pewnej wysoko położonej osobie pytanie szczerze: co ma oznaczać mniemana solidarność pomiędzy czechami i chorwatami? Nie mamy obowiązku odpowiadać, jaką udzielono jakoby na takie pytanie, lecz z drugiej strony nie mamy ochoty do przemienienia o takowej. Tak jest, solidarność interesów pomiędzy czechami i chorwatami istnieje w rzeczy samej. Położenie polityczne obu tych krajów jest jednakowe: oba one należą do jednego i tegoż samego składu ogólnopanstwowego. Samo tylko stronnictwo urzędowe węgiersko-chorwackie, dla własnej wyży, podejrzewa, przy łada sposobności, słowian austriackich o urojone dążności panslawistyczne i o jakies zamiary podstępne. Jedynie „wspomnienie o Villagosie“ zmusza madzarów do wywoływania takich przywidzeń nierozsądnych...“

Telegramy z gazet zagranicznych.

* *Paryż, 1 maja, o godzinie 12-jej minut 45 w południe.* *Journal officiel* donosi o aresztowaniu Clusereta. Rossel w liście swym oświadcza się gotowym do przyjęcia doświadczenia i dodaje, że potrzebna mu będzie bezwarunkowa pomoc komisji wykonawczej, ażeby podolać trudności obecnego położenia. — Według urzędowych wiadomości, mają być wniesione jeszcze trzy szanace lub cytadele a mianowicie na placu Trocadero, na wzgórzach Montmartre i koło Panteonu. Dowodził Wroblewski rozciągać się na cały lewy brzeg Sekwany i wojska w fortach Issy, Ivry i Montrouge. — *Rappel* donosi, że Thiers przyjął bardzo chłodno delegowanych wolnych mularzy, oświadcza im, iż oprócz udzielonej już poprzedniej delegacji wolnych mularzy odpowiedź, nie ma nie więcej do powiedzenia. Delegowani zmuszeni byli powrócić pieszko do Paryża. Wolni mularze postanowili, że sztandary, zatkniete na wałach, mają być ciągle strzeżone. Wyznaczona w tym celu straż, pozostała na stanowiskach, pomimo strasznego ognia. Dotychczas nie ma urzędowego raportu o potyczce, jaka miała miejsce wczoraj wieczorem. — *O godzinie 7-jej minut 30 wieczorem.* *Reveil* donosi, że wojska wersalskie miały atakować wczoraj fort Issy, lecz odparte zostały ze stratami. Dziś z rana miano wyłazić robotników do rzeczono go fortu, dla zagwożdżenia dział. Inne znów wiadomości zapewniają, że wojska wersalskie po wyparciu skonfederowanych z fortów, znajdują się w obec nadzwyczaj silnych szanaców, które wniesione być mają za fortami. — Urzędowa depesza o godzinie 10-jej minut 40 z rana donosi: Nie zaszło nic ważnego. Fort Issy, który na nowo obsadzony został, wezwany był powtórnie do poddania się, co wszakże odmówieniem zostało. Na wszystkich naszych stanowiskach dowodził pułkownik Cecilia. — Nie nleża już wątpliwości, że wojska wersalskie posuwają się coraz bliżej na całej linii. Dziś atak na fort Montrouge trwał w dalszym ciągu. Fort Vanvres również musiał wytrzymać atak. W pobliżu reduty Hautes-Brayères miały miejsce potyczki. Wczoraj wieczorem toczyła się walka pod Neuilly i Asnières, która przeważnie była walką artyleryjską. Dziś wojska wersalskie nie przypuszczają żadnego szturmu. Spodziewają

się ogólnego ataku. Dąbrowski uprzedził wczoraj mera w Neuilly, żeby skłonił mieszkańców do opuszczenia tej miejscowości w ciągu 24-ch godzin, w przeciwnym bowiem razie zmuszonym byłby użyć surowych środków.

* *Paryż, 2 maja.* *Journal officiel* gminy podaje wiadomości o ataku ze strony wojsk wersalskich pod Asnières, w dniu 29-m kwietnia wieczorem. Walka srożyła się do 30 kwietnia z rana. Atak został odparty. Według *Vengeur*, wiadomości *Monitors* o korzyściach pod Issy są bezzasadne. Skonfederowani obsadzili rzeczony fort, jak również Moulineaux i Moulin Pierre.

* *Wersal, 1 maja.* *Ajencia Havas* donosi: Dziś o godzinie 10-jej rana, fort Issy wywiesił chorągiew parlamentarską, w skutek czego wysłano tam oficera wojsk wersalskich z warunkami kapitulacji. Lecz układy pozostały bez najmniejszego skutku i są już stanowczo zerwane. Jak donoszą z Ljonu, na przedmieściu Guillotière miały miejsce nieporządki, które wszelako niebawem całkiem usmierzono zostały. Dziś z rana posuwały się znaczne oddziały wojsk z mostu pod Sévres ku Point-du-Jour. — *O godzinie 7-jej wieczorem.* W skutek zerwania układów o kapitulacji, rozpoczęto na nowo żywy ogień przeciwko fortowi Issy. — Na dzisiejszem posiedzeniu zgromadzenia narodowego, Picard potwierdził, iż w Ljonie miały miejsce nieporządki i że prefekt Valentin został ranny, lecz spokojność przywrócić już jest zupełnie, a winni są aresztowani. Co do wyborów municypalnych minister oświadczył, że nie może zakomunikować jeszcze nic o stanowiących rezultatach, lecz iż o ile sądzić można z otrzymanych dotychczas wiadomości, wybory wypadły zadawalniająco dla izb i kraju.

* *Wersal, 2 maja, o godzinie 8 z rana.* Zeszłej nocy batalion strzelców zdobył szturmem dworzec kolei żelaznej w Clamart, który obsadzony był przez dwa bataliony skonfederowanych; ci ostatni stracili 300 ludzi w zabitych i rannych. Nasze straty wynoszą tylko kilku rannych. Jednocześnie dwa pułki atakowały zamek Issy, opuszczony przez nas chwilowo, zdobyły takowy napowrót i zabrały 300 jeńców, którzy dziś jeszcze wysłani być mają do Wersalu. W skutek zdobycia rzeczono go zamku i dworca kolei żelaznej w Clamart, fort Issy całkowicie jest otoczony. Rezultat wyborów municypalnych jest zadawalniający; wypadły one przeważnie w duchu republikańskim umiarkowanych, a tem samem korzystnie i dla rządu obecnego. W kilku tylko miastach radykalni zwyciężyli, a mianowicie w Angers, Le Mans i Perigueux, za te rezultaty wyborów w Tuluzie, Marsylii, St. Etienne i t. d., są zadawalniające. Wielka liczba wyborców wstrzymała się od głosowania.

* *Berlin, 2 maja.* Komisja ustanowiona dla rozstrąszenia projektu do prawa w przedmiocie obowiązków na okaziach, przyjęła wniosek Schleidena, ażeby nie sporządzano żadnego spisu, lecz pozostawiono w obiegu wszystkie oblige premjowe, które wypuszczone zostały przed 1-m maja 1871 r.

* *Londyn, 2 maja.* Dziś otwartą została wystawa międzynarodowa przez księcia Walji. Ciało dyplomatyczne i ministrowie byli obecni na tej uroczystości.

* *Londyn, 2 maja.* Na posiedzeniu izby wyższej, lord Granville donosi, że pełnomocnicy komisji mięszanej, dla załatwienia sporu anglo-amerykańskiego, postanowili zachować w tajemnicy prace tej komisji aż do ratyfikacji traktatu.

* *Londyn, 2 maja, wieczorem.* Niemiecka uroczystość pokojowa, na której był obecny i poseł niemiecki hr. Bernstorff, była bardzo świetna. W uroczystości tej, na której odczytano list cesarza niemieckiego, brało udział do 2,000 osób.

* *Londyn, 2 maja.* Na posiedzeniu izby niższej, War de Hunt gani politykę finansową rządu. Love broni takowej, powołując się na konieczność postawienia kraju w stanie obrony. Gładność broni budżetu i wydania, że rząd zmniejszył podatki od dochodów o 6, a dług państwa o 10 milionów. Disraeli gani podwyższenie podatków od dochodów, które niepokoi kraj. W końcu rezolucja Smith'a odrzucona została większością 335 głosów przeciwko 250. Nowy podatek od dochodów został przyjęty.

* *Ateny, 2 maja.* Rozpoczęły się ostateczne rozprawy sądowe w sprawie obwinionych o morderstwo pod Marathonem.

* W Pradze, w księgarni Dra Gregra i Dattela, jak donoszą gazety czechskie, sprzedaje się nowe dzieło, pod tytułem „Zadanie polityczno-handlowe Rosji w Azji środkowej“, napisane po niemiecku przez p. K. Sarowa; do dzieła tego dołączona jest mapa.

* Podług pism czechskich, znany w świecie naukowym filolog chorwacki, Dr. Wiatrowsław Jagicz, który uciepiał podczas samowolnych rządów barona Raucha, mianowany został profesorem filologii słowiańskiej w uniwersytecie petersburskim. Mąż tak uczony — powiada gazety czechskie — nie mógł utrzymać się, pod despotyzmem madzarskim, nawet na posadzie nauczyciela w gimnazjum zagrzebskiem.

* Czytamy w gazecie *Zukunft*, że liczba dzieci rusińskich w Węgrzech, mających od 6 do 15 lat wieku, wynosi 78,197, lecz z liczby tej tylko 32,663 dzieci uczęszcza do szkół. W ten sposób w Węgrzech uczy się w przecięciu tylko 1/4 część całej ludności.

* Z Wiednia donoszą, że na wezwanie „Towarzystwa akademickiego słowiańskiego“, zgromadziło się weszłym tygodniu 21 towarzysz słowiańskich, a mianowicie: Towarzystwo akademickie, Biesieda, Towarzystwo rzemieślnicze, Lumir, Ognisko, Omladina słowiańska, Osnowa ruska, Postęp, Siecz, Siła, Sławoj, Słowenja, Sokół, Tatrzan, Pszczółka, Wlebit, Komitet szkół czechskich, Komitet niesienia pomocy ubogim studentom, Zabój, Jutrzenka i Towarzystwo słowiańskie śpiewaków. Zgromadziły się one dla narad nad zabawą uroczystą słowiańską, która ma odbyć się 3-go czerwca w ogrodzie Zabela, lub też 16-go tegoż miesiąca, w razie gdyby pogoda nie sprzyjała.

* Dnia 16 kwietnia umarł w Samoborze (w Węgrzech) znany południowo-słowiański literat i dziennikarz Jan Perkovic, po długiej chorobie piersiowej. Urodził się w 1826 r. w Charnicy (w Chorwacji), kształcił się w gimnazjum kaniżkiem, potem słuchał nauk prawnych w Zagrzebiu i w styryjskim Graden. W 1848 r. Perkovic był gorliwym obrońcą samoistności ludu chorwackiego. Od 1853 do 1854 r. wydawał razem z p. Sa-

